

STORTINGET

Innst. 160 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:63 S (2022–2023)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentanten Ingrid Fiskaa om forbod mot eksport av varer og tenester som kan brukast til overvaking av opposisjonelle i Iran

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa skjerpa forskrift om sanksjonar og tiltak mot Iran ved å forby eksport og overføring av utstyr, teknologi eller programvare som kan brukast til overvaking eller avlytting av internett-samband eller telekommunikasjon slik skildra i § 5 nr. 5 bokstav a, b, c og d.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Steinar Krogstad og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-

Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til foreliggende forslag om at det vedtas et forbud mot eksport av varer og tjenester som kan brukes av det iranske regimet til overvåking og avlytting. Komiteen viser til at Norge har sluttet opp om og gjennomført FN's og EUs sanksjoner mot Iran, som inkluderer varelister med utstyr som kan benyttes til intern undertrykkelse. Komiteen viser til at Iran-forskriften inneholder restriksjoner på eksport av varer, teknologi og tjenester som kan brukes til overvåking av opposisjonelle i Iran.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, merker seg at det etter forskriftens § 2 punkt 5 er

«forbudt å selge, levere, overføre eller eksportere, direkte eller indirekte, utstyr som kan brukes til intern undertrykkelse».

Komiteen merker seg at det er flere varer og tjenester som krever forhåndsgodkjenning hos Utenriksdepartementet før eksport, og at utenriksministeren i et brev til komiteen skriver:

«Dersom departementet vurderer at det er rimeleg grunn til å fastslå at utstyr, teknologi eller programvare kan nyttast til overvaking eller avlytting av til dømes opposisjonelle i Iran, vil ein ikkje få tillating til eksport etter Iran-forskrifta.»

Komiteen merker seg at regjeringen mener at en egen sanksjonsbestemmelse med et eksplisitt forbud er overflødig. Komiteener i likhet med forslagsstiller svært bekymret over utviklingen i Iran og mener det er

naturlig og nødvendig at norsk eksport til Iran underlegges et strengt regelverk og kontrollregime.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, er dypt bekymret for situasjonen for opposisjonelle i Iran og for de flere tusen demonstrantene som den siste tiden har deltatt i fredelige protester over hele landet. Flere har blitt henrettet etter summariske rettsaker etter deltakelse i demonstrasjonene, og svært mange er fengslet og utsatt for vold. Dette er uakseptabelt. Iranske myndigheters håndtering av både demonstrantene og demonstrasjonene er et grovt brudd på iranernes demokratiske rett til å delta i fredelige politiske markeringer. Dette flertallet mener det er avgjørende at det internasjonale samfunnet fortsetter å fordømme det iranske regimet og det iranske regimets maktapparat og støtter opp om de kraftige sanksjonene som er innført mot Iran.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at det er avgjørende at det internasjonale samfunnet støtter opp om den svært strenge eksportkontrollen for varer til Iran som praktiseres av Norge, som forbyr

«å selge, levere, overføre eller eksportere, direkte eller indirekte, utstyr som kan brukes til intern undertrykkelse [...] uansett om disse har norsk opprinnelse eller ikke, til iranske personer, enheter eller organer eller til bruk i Iran.» (§ 2 i Forskrift om sanksjoner og tiltak mot Iran).

Et fjerde flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, deler forslagsstillerens vurdering av at det iranske regimet bedriver utstrakt overvåking som et ledd i undertrykkelsen av opposisjonelle. Dette flertallet viser til utenriksministerens vurdering av forslaget, hvor det påpekes at det er de multilaterale, globale og tvingende sanksjonene vedtatt av FNs sikkerhetsråd eller andre tiltak med bred internasjonal oppslutning, som har størst effekt overfor Iran. Dette flertallet mener det er viktig at Norge bidrar til å opprettholde internasjonal oppslutning om sanksjoner rettet mot det iranske regimet, for å hjelpe det iranske folket og deres rett til å demonstrere fredelig.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Rødt merkar seg utanriksministeren sin uttale i saka. Regjeringa argumenterer der mot ein sanksjonsregel med eit eksplisitt forbod slik det blir føreslått i representantforslaget, dels fordi det då må vedtakast som eit eige norsk forbod. Desse medlemmene ser poenget med at sanksjonar med brei internasjonal oppslutning har størst effekt, men meiner

det ikkje er eit tungtvegande argument at Noreg tradisjonelt berre gjennomfører multilaterale sanksjonsregime. Desse medlemmene viser til at teletenester utgjør ei betydeleg eksportnæring for Noreg, og at norske styresmakter såleis har eit særskilt ansvar for å tette hol i det internasjonale sanksjonsregimet.

Desse medlemmene erkjenner at Noreg allereie fører ein streng eksportkontroll. Likevel er det ikkje eit forbod mot slik eksport som det her er tale om. Iran-forskriftas § 2 punkt 5 om forbod mot sal, levering, overføring og eksport av utstyr som kan brukast til intern undertrykking, gjeld berre varer som er oppførte i vedlegg B i forskrifta. Dette er ei liste over våpen og våpenteknologi, og ikkje overvåkings- og avlyttingsutstyr.

Desse medlemmene peikar vidare på at situasjonen i Iran er svært alvorleg, og at tydelege reaksjonar frå norske styresmakter er naudsynt og viktig. Alle kritiske ytringar mot regimet i Iran blir observerte gjennom ei systematisk overvåking, og opposisjonelle blir utsett for brutal vald frå regimet si side. Eit klart forbod, utan atterhald og moglegheiter for unntak, mot eksport av varer, teknologi og tenester som kan nyttast til overvåking og avlytting, vil gje eit viktig politisk signal. Det vil også kunne gjere det vanskelegare for regimet å utøve den strenge kontrollen med innbyggjarane og med familiane og kontaktane deira i andre land.

Desse medlemmene viser til følgjande utsegn i utan riksmministeren sitt svarbrev til representantforslaget:

«Regjeringa kan såleis ikkje med heimel i sanksjonslova aleine vedta eit særnorsk forbod mot eksport av varer, teknologi og tenester som kan nyttast til overvåking av opposisjonelle i Iran. Eit særnorsk eksportforbod må i så tilfelle vedtakast gjennom ei særlov.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med eit forslag til ei særlov om forbod mot eksport av varer, teknologi og tenester som kan nyttast til overvåking og avlytting av opposisjonelle i Iran.»

Komiteens medlemmer frå Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til PSTs nasjonale truselvurdering (NTV), der det fastslås at

«enkelte land er villige til å gå langt for å tie i hjel politiske motstandere som oppholder seg i Norge»,

og at det iranske regimet er blant de som bruker sine etterretningstjenester til å kartlegge og overvåke personer i Norge. Videre fastslås det at målet er at politiske motstandere ikke skal føle seg trygge nok til å ytre seg offentlig, og at flere land bruker sine offisielle representasjoner i Norge som plattform for spionasje mot flyktninger.

Disse medlemmene mener at det, i lys av protestene etter drapet på Jina Amini i Iran og internasjonalt og det iranske regimets forsøk på å kvele disse protestene med vold og trusler, er viktig å hindre at det iranske regimet kan true borgere i Norge til stillhet ved å misbruke sin offisielle representasjon.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremmer forslag om at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med tiltak for å hindre at det iranske regimet bruker sin offisielle representasjon i Norge til å overvåke og true borgere i Norge til stillhet:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet vis med tiltak for å hindre overvåking og trusler mot borgere i Norge fra det iranske regimet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med eit forslag til ei særlov om forbod mot eksport av

varer, teknologi og tenester som kan nyttast til overvåking og avlytting av opposisjonelle i Iran.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet vis med tiltak for å hindre overvåking og trusler mot borgere i Norge fra det iranske regimet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:63 S (2022–2023) – Representantforslag frå stortingsrepresentanten Ingrid Fiskaa om forbod mot eksport av varer og tenester som kan brukast til overvåking av opposisjonelle i Iran – vedtas ikke.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 31. januar 2023

Ine Eriksen Søreide

leder

Christian Tybring-Gjedde

ordfører

**DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT**

Stortinget
Utenriks- og forsvarskomiteen
v/ leder Ine Eriksen Søreide
0026 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

-

09.01.2023

**Uttale frå Utanriksdepartementet i samband med dokument 8:63 S
(2022-2023) – Representantforslag frå stortingsrepresentant Ingrid
Fiskaa om forbod mot eksport av varer og tenester som kan brukast til
overvaking av opposisjonelle i Iran**

Lov av 16. april 2021 om gjennomføring av internasjonale sanksjoner (sanksjonslova) gjev heimel til å gjennomføre bindande FN-vedtak etter FN-pakta artikkel 41 og andre sanksjonar eller restriktive tiltak vedteke i mellomstatlege organisasjonar eller som elles har brei internasjonal oppslutning, jf. § 1 og 2.

Noreg har slutta opp om og gjennomført FN og EU sine sanksjonar mot Iran som mellom anna inneheld varelistar med utstyr som kan nyttast til intern undertrykking som vist til av representant Fiskaa.

Noreg er folkerettsleg plikta til å gjennomføre FN-vedtak fatta etter FN-pakta artikkel 41 og har tradisjon for å slutte seg til restriktive tiltak fatta i EU. Sanksjonar og restriktive tiltak utover dette, må ha brei internasjonal oppslutning. Førarbeida presiserer kva som er meint med ordlyden «har bred internasjonal oppslutning» i § 2:

«[...] For det andre er det inntatt en presisering i bestemmelsen, i tråd med gjeldende rett, om at fullmakten er begrenset til gjennomføring av sanksjoner vedtatt i mellomstatlige organisasjoner eller som for øvrig har bred internasjonal oppslutning. Vilkåret «bred internasjonal oppslutning» skal forstås som bred oppslutning blant andre likesinnede stater. Vilkåret innebærer ikke et krav om tilslutning fra bestemte stater, og inneholder heller ikke generelle krav til antallet stater», jf. Prop. 69 L (2020-2021) s. 57.

Regjeringa kan såleis ikkje med heimel i sanksjonslova aleine vedta eit særnorsk forbod mot eksport av varer, teknologi og tenester som kan nyttast til overvaking av opposisjonelle i Iran. Eit særnorsk eksportforbod må i så tilfelle vedtakast gjennom ei særlov.

Etter regjeringa sitt syn er det dei multilaterale, globale og tvingande sanksjonar vedteke av Tryggingrådet i FN eller andre tiltak med brei internasjonal oppslutning, som har størst legitimitet og effekt for å påverke ein stat til å endre åtferd. Noreg gjennomfører på bakgrunn av det tradisjonelt berre multilaterale sanksjonsregimer.

Det sagt, fører Noreg ein streng eksportkontroll. Iran-forskrifta inneheld restriksjonar mot eksport av det nemnte utstyret. Dersom departementet vurderer at det er rimeleg grunn til å fastslå at utstyr, teknologi eller programvare kan nyttast til overvaking eller avlytting av til dømes opposisjonelle i Iran, vil ein ikkje få tillating til eksport etter Iran-forskrifta. Regjeringa meiner på bakgrunn av det at ein eigen sanksjonsbestemmelse med eit eksplisitt forbod vert overflødig.

Med helsing

Anniken Huitfeldt
Utanriksminister

